

1. Опште о Граду Крагујевцу

1.1. Настанак града

Крагујевац се први пут помиње 1476. године, као мало село са 32 куће. Када је кнез Милош Обреновић обновио српску државу, ослободивши је од Турака, прогласио је 1818. године Крагујевац за престоницу. Већ 1822. године Крагујевац је имао 283 куће и око 2.000 становника. Примера ради, у исто време, Београд је имао око 30.000 становника, а цела Србија око 1.000.000.

Два фактора су одлучујуће утицала на убрзани економски и културни развој града. Један је био проглашење Крагујевца за престоницу, а други оснивање Тополивнице и касније прерастање у Војнотехнички завод, претечу "Црвене заставе". Ако је проглашење за престоницу иницирало свеколики развој града, онда је и војна индустрија допринела да се Крагујевац уздигне у ред најзначајнијих градова у Србији, пре и после I и II светског рата, а да такав значај задржи и до данас отпочињањем производње путничких возила 1953. године.

Прва тополивница
у Србији

Зграда женске
гимназије

Амиџин конак

Чех, Константин Јиричек, овако пише 1874. године за Крагујевац: "Београд је Европа. Али ако хоћете да видите право српско место, идите да видите Крагујевац... Куће су приземне, углавном дрвене, са баштама испред и позади; улице чисте... Кроз средину места води чаршија, дуга, широка улица, или боље рећи трг, поплочана белим камењем".

По многим достигнућима тадашње младе државе, Крагујевац са правом носи епитет "први у Србији". Прва престоница (1818), први суд (1820), прва гимназија (1833), први театар (1835), први лицеј (1838), први изливени топови (1853), прва електрична централа (1884).

Стара Скупштина
Србије

Општински и окружни суд
у Крагујевцу

Прва крагујевачка
гимназија

Крагујевац има дугу индустријску традицију. Основни производи су: путнички аутомобили, привредна возила, спортско и ловачко оружје, галови ланци, транспортери, конфекција, прехранбени производи итд.

Град Крагујевац је значајан школски и универзитетски центар. Данас град Крагујевац броји око 180.000 становника.

Крагујевац данас постаје све привлачније место за живот, за започињање сопственог посла, долазак страних инвеститора, град младих које треба охрабрити да у њему остану јер нам је потребно њихово знање, памет и оптимизам. Од "долине глади" какав је био током деведесетих, Крагујевац данас постаје "мека за инвеститоре", град са позитивном пословном климом и убрзаним локалним економским развојем о чему говори и сертификат Националне алијансе за локални економски развој

Једна од највећих светских аутомобилских компанија, италијански **Фиат**, потписао је уговор о заједничком улагању са Републиком Србијом у крагујевачку фабрику "Застава аутомобили" који, према оцени стручне јавности и медија, значи ревитализацију српске ауто-индустрије, нова радна места и стимулисање развоја низа других сектора у граду

1.2. Символи града

Мало градова у Србији има тако препознатљиве симболе као Крагујевац. Слободно се може рећи да су то: оружје, аутомобили и споменик стрељаним ђацима - као најпотресније сведочанство у иначе тешкој трагедији која је задесила град 21. октобра 1941. године, када су немачки окупатори стрељали око 7000 становника

Традиција у
производњи
оружија

Производња путничких и теретних
возила

Споменик стрељаним
ђацима

У више пута бомбардованом Крагујевцу од стране земаља НАТО пакта, почетком пролећа 1999. године, тешко је оштећена "Група Застава", а нарочито Фабрика аутомобила, Фабрика камиона, Ковачница, Наменска, Алатница, Енергетика и друге.

1.3. Положај града

Град Крагујевац је привредни, културно-просветни, здравствени и политички центар Шумадије и Поморавља и суседних региона. Налази се у срцу Шумадије и Србије, јужно од главног града Београда удаљен је 140 km аутопутем Е10.

Простире се на површини од 835 квадратних километара и подигнут је на обалама Лепенице у Крагујевачкој котлини, где се дотичу крајњи огранци шумадијских планина: Рудника, Црног Врха и Гледићких планина.

За избор места при оснивању насеља били су од утицаја и бројни водотоци. Наиме, кроз уже градско подручје тече река Лепеница и налазе се ушћа њених притока. Долинама поменутих водотокова и благим развојима између њих, Крагујевац је у прошлости повезивао Гружу, Лепеницу и Рудник са Поморављем.

Крагујевац на мапи Србије

Координате града Крагујевца:

- северна географска ширина $44^{\circ} 22'$
- источна географска дужина $20^{\circ} 56'$
- надморска висина 180m.

Шумадију карактерише брежуљкасто - брдовито земљиште, благо заталасано и питомо. Рудник је највећа планина у Шумадији са највишим врхом 1123 m. Ово подручје је добило име јер је некада било преогато шумама, које данас заузимају 1/4 укупне површине. Овај крај има разуђену мрежу речних токова али без већих река. Због недостатка већих река и ограничених падавина за снабдевање Града водом изграђене су вештачке акумулације. Тако је настало Грошничко, Гружанско и језеро у Шумарицама.

1.4. Саобраћај у Крагујевцу

Повољност саобраћајно-географског положаја Крагујевца умногоме је допринела развоју саобраћаја. Пуштање у саобраћај железничке пруге 1887. године на релацији Лапово-Крагујевац, битно је утицало на развој друмског саобраћаја. У близини Крагујевца на око 30 km је железнички чвор у Лапову који повезује важне међународне и магистралне железничке линије. Такође у близини је и савремени ауто-пут Београд-Ниш (део Е75), до кога се стиже Државним путем I-В реда Крагујевац - Баточина. Пут је већим делом магистрални пут са две саобраћајне траке, док је деоница између Градца и Крагујевца изграђена као аутопут у конфигурацији 2+2, са одвојеним тракама за саобраћај,

зауоставним тракама и раскрсницама ван нивоа. Захваљујући железничком и друмском саобраћају, Крагујевац је повезана са Београдом, Нишом, Јагодином, Краљевом, Чачком Горњим Милановцем, Новим Пазаром, Младеновцем и другим градовима.

Крагујевац има повољан географски положај и до њега може врло лако стићи. Удаљен је око 130 километара јужно од Београда и око 150 километара северно од Ниша. Захваљујући добром положају до Крагујевца се може стићи из неколико праваца:

- од Београда и Ниша ауто-путем Е-75, преко Баточине, где се прикључује правац из Јагодине.
- од Београда ауто-путем до Малог Пожаревца преко Младеновца и Тополе,
- од Краљева преко Груже, Равног Гаја, где се прикључује пут који иде од Чачка и Мрчајевца
- од Јагодине преко Сабанте, где се прикључује пут из Крушевца, Трстеника и Рековца,
- од Горњег Милановца преко Враћевшнице.

2. Културно – историјско објекти града Крагујевца

Бројни археолошки налази са подручја Крагујевца и шире околине доказују да се на овом простору још у праисторији одвијао друштвени живот. Мада нема поузданих података, данашње насеље ипак има много краћи век. Први писани запис о насељу начинили су Турци 1476-77. године, пошто се дотадашње хришћанско становништво повукло из њега, након турског преузимања. Историјске претпоставке говоре да је у том тренутку насеље могло постојати барем пола века. Од тада готово пуст, као и цела Шумадија, Крагујевац оживљава у другој половини XV века када у њему Турци подижу ново насеље. Све до доба ослободилачких народних устанака у XIX веку, већину становника чине Турци, изузев за време две аустријске управе: прве 1689-90.године, а друге 1719-1738.године.

Прави процват Крагујевца доживљава од 1818.године када је проглашен престоницом обновљене Србије. Наиме, повољан средишњи географски положај, национално хомогено становништво за разлику од Београда у коме је била турска управа, навели су кнеза Милоша да се определи за Крагујевац, који постаје државни центар. Настаје нова варош као супротност наслеђеној турској паланци.

2.1. Милошев венац

Културно-историјски комплекс „Милошев венац“ обухвата зграде које својом архитектуром и функцијом одражавају историјску слику града, почев од периода када је Крагујевац био престоница (1818-1841.) па до почетка XX века.

2.1.1. Амиџин конак

Једина до данас сачувана зграда из комплекса Милошевог двора и у склопу је Народног музеја. Име је добила по управнику кнежевог двора, Сими Милосављевићу – Паштрмцу, званом Амиџа (стриц). Амиџин конак је саграђен 1818.године и репрезент је балканско – оријенталног стила. Конак је служио за смештај момака који су сачињавали кнежеву пратњу.

2.1.2. Стара (Придворна црква)

Подигнута је 1818.године, ктитор овог храма је кнез Милош Обреновић. Црква је посвећена Силаску Светог Духа на апостоле. Године 1829. први пут су зазвонили звона са ове цркве. Стара црква је била прва митрополитанска, катедрална и дворска црква у ослобођеној Србији. У њеној порти су прокламоване готово све важне одлуке за српски народ. Ту је одржана Сретењска скупштина 1835.године на којој је донет Први српски Устав.

2.1.3. Зграда Старе скупштине

Налази се крај Старе цркве. Скупштинска зграда, која је до данас сачувана, подигнута је 1859. године, у време прве владавине кнеза Михаила Обреновића. То је приземна, правоугаона грађевина, у којој су доношене врло важне државне одлуке током XIX века. Овде су 1878.године прочитане одредбе Берлинског уговора, по коме је Србија стекла независност.

2.1.4. Конак кнеза Михаила

Саграђен је 1860.године. Грађевина је европска, једноспратна, грађена по узору на аустријски класицизам, скромна по габаритима и украсима. Данас је у њој управа Народног музеја и музејска библиотека.

2.1.5. Зграда Крагујевачке гимназије

Једна је од најмонументалнијих школских зграда подигнутих у Србији у XIX веку. Саграђена је 1887.године и тада је прва гимназија у Србији, основана 1833.године, добила своју зграду. Грађена је у стилу академизма. Пројектант је непознат. 21. октобра 1941.године Немци су извели на стрељање велики број њених ђака и професора. Једна од учионица је претворена у Спомен учионицу, посвећену овом трагичном догађају.

2.1.6. Зграда Театра

Изграђена 1928. године, за потребе првог позоришта у Србији. На позив Кнеза Милоша у јесен 1834.године у Крагујевац долази Јоаким Вујић, који 1835. године оснива Књажеско сербски театар. То је једноспратна грађевина, са пирамидалном кровном куполом. Испред зграде се налази споменик Јоакиму Вујићу.

2.1.7. Зграда градске тржнице

Саграђена је 1928/29. године. као најлепша пијачна хала у Србији, а једна је од првих покривених у тадашњој Европи. Стилски садржи елементе академизма и сецесије.

2.1.8. Зграда Старе Ливнице

Један од најстаријих индустријских објеката у Србији је **зграда Старе Ливнице**. Саграђена је осамдесетих година XIX века, по угледу на сличне индустријске објекте ове врсте у Немачкој и Француској. Данас се у њој налази Музеј Стара Ливница.

Музеј "Стара ливница" се налази у фабричком кругу Заставе, Трг Тополиваца 4. Поставка овог музеја приказује почетке и развој индустријске производње у Србији. У близини се налазе још два споменика: споменик Тополивцу (на тргу испред управне зграде Заставе) и плоча која означава место где се налазило Лицеј – прва високошколска институција у Србији.

2.1.9. Народни музеј

Ул. Вука Караџица 1. У склопу Народног музеја се налазе Амиџин конак, Конак кнеза Михаила, Уметничка галерија, Кућа Љубице Филиповић, Кућа проте Милоја Барјактаревића, спомен куће у Дуленима и Грошници, и Модерна галерија.

3. Спомен паркови

3.1. Шумарице

21. октобра 1941. године Крагујевац је задесила трагедија. Више хиљада његових становника, мушкараца, жена и деце стрељано је у Шумарицама. Повод за стрељање били су немачки губици у борби са четничким и партизанским јединицама на путу Крагујевац-Горњи Милановац. У спомен на жртве стрељања, читав простор Шумарица је 1953. године претворен у Спомен парк "Крагујевачки октобар" који захвата

површину од 352 хектара. На том простору налази се 30 гробница од којих је десет уметнички обликовано споменицима. Још три гробнице налазе се у околним селима. Споменици су:

"Споменик бола и пркоса"

Подигнут је на месту где је 21. октобра 1941. године у Шумарицама стрељана једина жена - Нада Наумовић. Кроз чистоту обраде мермерног блока представљене су фигуре мушкарца и жене у самртном грчу. Женски лик, снажно извијен уназад, још увек пркоси смрти, а мушки, болно савијен у оштром луку напред полако пада ка земљи.

Споменик стрељаним ђацима и професорима

Аутор је Миодраг Живковић, академски вајар, подигнут је 1963.године. Налази се у близини места где је стрељана највећа група ученика заједно са 18 професора. То је грандиозна скулптура у којој се моћни, разгранати блок од белог бетона преображава у нежну птицу сломљених крила, прекинуту у лету.

Споменик "Кристални цвет"

Споменик се налази поред гробнице у којој су сахрањени стрељани чистачи обуће, Роми, дечаци од 12 до 15 година. Симболизује тек развијени пупољак, пресечен на два дела. Белина цвета истиче моралну чистоту дечака, а црне чашице, поред боје њиховог тена, асоцирају на смрт и таму подземног света.

Спомен "Сто за једног"

Бронзаним спомеником "Сто за једног" наредба генерала Бемеа је ликовно уобличена, кроз мрежу испреплетаних и деформисаних људских тела, чији се облици постепено губе и прерастају у велико, моћно стабло.

Споменик "Камени спавач"

Међу стрељаним Крагујевчанима било је доста људи из околних села и овај споменик посвећен управо њима. Венцем од бетонских блокова, неједнаке висине и заобљеним и масивним мермерним скулптурама, овај споменик подсећа на сеоско двориште у коме доминирају стогови сена.

Спомен обележје народа Хрватске "Кругови"

Састоји се од седам међусобно повезаних челичних дискова и представља светлосно средиште које обједињује три гробнице. Кругови, као симболи савршенства, овде су деформисани, чиме аутор показује да је живот на овом месту 21. октобра 1941. године био далеко од представе савршенства. Меморијални парк се обилази кружним путем дугим око седам километара. На улазу у спомен парк подигнута је импозантна зграда Музеја "21. октобар" у чијој је архитектури наглашена симболика крагујевачке трагедије.

3.1.1. Остали споменици у Шумарицама:

"Споменик отпора и слободе"

Представља смртно рањеног човека клонуле главе, који се последњим трзајем, напетих мишића, бори за још неки тренутак живота. Али, изнад њега се уздиже бели обелиск, као тријумф живота над смрћу, а његова апстрактна форма се на врху раздваја у слово "В" симбол победе.

"Споменик пријатељства"

"Споменик пријатељства" је израђен је по идеји румунског архитекте Антона Стојкуа 1994. године од белог камена и представља раширене листове књиге.

Споменик стрељаним Србима и Јеврејима

Подигнут је на месту где је 20.10.1941. године стрељано 78 Срба и 37 Јевреја. Символизује трајну успомену на повезаност Срба и Јевреја, у животу и смрти.

Споменик - меморијални комплекс „Чехословачко гробље“

Налази се на територији Спомен парка, на месту где су 21.јуна 1918. стрељана 44 аустроугарска војника словачке и чешке националности, који су се побунили против своје команде и одбили да ратују против Срба. Споменик је откривен 1924. године.

Споменик „1300 каплара“

Налази се поред пута Крагујевац – Горњи Милановац, у близини Музеја „21.октобар“, а посвећен је капларима српске војске из Првог светског рата, који су тим путем 1914.године отишли на фронт, у Колубарску битку.

Споменик "Против зла"

Споменик "Против зла", из 1991. године је обликован као коцкаст, компактан мермерни блок, са уклесаним религиозним симболима из Апокалипсе, који говоре о праведној казни или награди за учињена (не)дела.

3.2. Споменици у граду

3.2.1. Споменик палим Шумадинцима

Споменик је посвећен палим борцима у ратовима за ослобођење у периоду 1804.-1918. године. На постољу споменика се налазе четири групе фигура које представљају четири историјске епохе: Први и Други српски устанак, Балканске ратове и Први светски рат. На врху пилоне је женска фигура, која у подигнутој руци држи круну, као симбол ослобођења и уједињења. Споменик се налази у Малом парку код градске пијаце; постављен је 1932. године и дело је познатог вајара Аутуна Аугустинчића.

3.2.2. Споменик Јоакиму Вујићу

Споменик је рад крагујевачког вајара Николе Коке Јанковића. Откривен је 1985. године, поводом прославе 150 година од оснивања позоришта у Крагујевцу и Србији. Управо је Јоаким Вујић био први директор театра, па је у ту част и настао споменик „оцу позоришне уметности“ у Србији. Налази се испред зграде Театра.

3.2.3. Споменик Вуку Караџићу

Вук Караџић је био српски филолог, реформатор српског језика, скупљач народних песама и писац првог речника српског језика. Споменик се налази на тргу испред зграде Прве крагујевачке гимназије, на Ђачком тргу. Споменик је подигнут 1987. године, на двестоту годишњицу од рођења Вука Караџића.

3.2.4. Споменик Тополивцу

Споменик представља радника-ливца, а постављен је после Другог светског рата. Потиче из времена експанзије индустрије и утицаја радничке класе у Крагујевцу и Србији.

3.2.5. Споменик првој Штафети

У част рођења Тита, некадашњег председника државе, организована је штафета младости које је 1945. године кренула управо из Крагујевца. На месту одакле је кренула прва рођенданска штафета Титу, седамдесетих година XX века подигнут је споменик. То је једино и јединствено обележје такве врсте у целој бившој Југославији.

3.2.6. Споменик Радомиру Путнику

Посвећен је великом војсковођи Првог светског рата, Радомиру Путнику, који је рођени Крагујевчанин. Био је војник и војсковођа српске војске пуних 40 година и сматра се творцем модерне српске војске. Гимназију је завршио у Крагујевцу, а војничко знање и звање стекао је у Артиљеријској школи у Београду.

3.2.7. Споменик Јовану Ристићу

Јован Ристић рођен је у Крагујевцу. Био је познати политичар и историчар и спада у ред највећих државника Србије XIX века. Споменик у његову част налази се на платоу у близини доњег каменог моста, на обали реке Лепенице.

3.2.8. Споменик „Рањеник“

Налази се у Великом парку, као део комплекса фонтане. Постављен је 1950. године и рад је крагујевачког вајара Драгана Панића. Споменик је без икаквих политичких ознака, јер по легенди непознати ратник је успео да стигне до воде, утоли жеђ, залечи ране и спасе се на острву.

3.2.9.Споменик Краљу Александру И Карађорђевићу

Постављен је у насељу Стара радничка колонија, испред зграде Соколане, а на иницијативу Соколског друштва, старих „Колонаца“ и многих грађана Крагујевца, и то после пола века пошто је претходни уништен испред улаза у стару управну зграду „Заставе.

3.2.10. Споменик „Узнесење”

Подигнут је 2007. године у самом центру града. Висок је 9,5 метара и има партерни део, а на ступеничастом делу са четири плоче су уклесана имена Крагујевчана који су изгубили животе у ратовима у периоду од 1990.до 1999. године. Такође, уклесани су и грбови града и Удружења ратних војних инвалида.

3.2.11. Споменик првом Лицеју у Србији

Откривен је 2010. године, 27.јануара, на месту где се у XIX веку налазио кнез Јевремов конак, у коме је био смештен крагујевачки Лицеј, претеча Београдског универзитета. Тиме је обележена 170-годишњица прве прославе школске славе Свети Сава одржане у Лицеју 1840. године. Споменик се налази у кругу Универзитета у улици Јована Цвијића бб.

4. Цркве у Крагујевцу

4.1. Стара црква

Подигнута је 1818. године, на месту где је некад било гробље. Кнез Милош Обреновић као ктитор овог храма није жалио материјалних средстава, ангажујући најбоље мајсторе за градњу цркве. Црква је правоугаоне основе са полукружним певницама и олтарском апсидом. Посвећена је Силаску Светог Духа на апостоле. Задужбина кнеза Милоша реконструисана је неколико пута. Године 1829. први пут су зазвонили звона са ове цркве. Стара црква је била прва митрополитанска, катедрална и дворска црква у ослобођеној Србији.

У њеној порти су прокламоване готово све важне одлуке за српски народ, хатишерифи, устави. Ту је одржана Сретењска скупштина 1835. године на којој је донет Први српски Устав. Сва скупштинска заседања до 1859. године су одржавана у порти цркве, а од те године у новоизграђеној скупштинској згради.

4.2. Саборни храм

Црква се налази у центру града у ул краља Александра И Карађорђевића и посвећена је Успењу Пресвете Богородице. Представља једну од најлепших сакралних грађевина из друге половине XIX века. Њена изградња представљала је велики архитектонски преокрет, јер је грађена у византијском стилу. Католички стил изградње цркава у Србији промењен је захваљујући крагујевачком архитекти Андреји Андрејевићу који се школовао у Москви. Тако је из Русије и донео елементе тзв. руско – византијског стила који је потиснуо утицаје барока, сецесије и еклектике.

Ова импозантна грађевина стварана је 15 година, од 1869. до 1884. године. Основа у облику крста нема наглашену олтарску апсиду. На пресеку кракова крста налази се велика централна купола у којој је осликан Исус Пантократор. На угловима се налазе још четири мања кубета. Црква је зидана од камена и опеке и има двобојну окречену фасаду. Декорисана је око улазних портала, прозора и кровних поткуполних венаца, такође у руско – византијском стилу. Ентеријер је осликан, а на иконостасу се налазе позлаћене иконе у богатом дуборезу. Мермерни под доприноси општем утиску раскоши и елеганције. У порти се налази велики романички звоник, владичански двор и модеран црквени конак.

4.3. Храм Светог Саве на Аеродрому

Храм Светог Саве је спомен-црква у насељу Аеродром (ул Владимира Роловића бб), посвећена Крагујевчанима стрељаним октобра 1941. године. Рађена је по пројекту крагујевачког архитекте Радослава Прокића. У њеној основи је развијени уписани крст, над

којим се уздиже централна осмоугаона купола, у којој је осликан Исус Христос Пантократор (Свесдржител светa), и четири мање куполе на угловима.

4.4. Црква Светог Петра и Павла у Грошници

Црква Светог Петра и Павла у Грошници саграђена је око 1836. године. У то време, аутономна Србија успоставила је јаче контакте са западом, па се у архитектонским делима одражавају елементи европског барока са елементима класицизма. Ипак, на фронталном делу задржани су класични српски украси, следе аркаде. Ова, за то време импозантна грађевина има изразито лепу фасаду од тесаног камена и барокни звоник висине 15 метара. У то време представљала је укључивање Крагујевца у европске токове и стилове градње.

4.5. Црква Св. Николе у Рамаћи – Куманица

Налази се на јужним огранцима Рудника и везује се за уметност друге половине ХИВ века, те самим тим представља најстарији црквени објект у овом делу Шумадије. Подигнута је за време цара Душана, а обновљена у доба деспота Стефана. Око цркве се налази велика средњовековна некропола. У порти цркве је сахрањен Сима Милосављевић Паштрмац.

4.6. Католичка црква Светог Јосипа Заручника

Католичка верска заједница не поседује посебну зграду за одржавање својих верских обреда, већ се богослужења одржавају у једној, за то посебно намењеној соби жупничког дома у Крагујевцу, у улици Кнегиње Љубице 1.

4.7. Храм посвећен Светом великом мученику Димитрију у Сушици

Храм је подигнут 1991. године, посвећен је Светом великом мученику Димитрију. Налази се у улици Мирка Јовановића број 14, ЦО Сушичка (Вашариште).

4.8. Храм посвећен Св. Петки у Виноградима

Храм је подигнут 2012. године, посвећен је Светој Петки. Налази се у ЦО Виноградска, улица Белодримска бб.

4.9. Храм Светог вел. муч. Пантелејмона у Станову

Храм је подигнут 1996. године, посвећен је Светог вел. муч. Пантелејмону. Налази се у улици Милана Обрадовића бб, ЦО Становска.

4.10. Храм Светом Кнезу Лазару у Белошеvcу

Храм је посвећен Светом Кнезу Лазару, подигнут 1998. године. Налази се у насељу Белошевац, улица Тихомира Вуксановића бб.

4.11. Храм Светог Јоаникија Девичког у Бресници

Храм је посвећен Светом Јоаникију Девичком, подигнут 1999. године. Налази се у ЦО Бресничка, улица Др Живка Топаловића бб.

4.12. Храм Светог пророка Илије у Цветојевцу

Храм је посвећен Светом пророку Илији, подигнут 1939. године. Налази се у ЦО Цветојевачко-Јовановачка, Цветојевац бб.

4.13. Манастир Грнчарица – Свети Никола

Подигнут на почетку XVI века, задужбина краља Драгутина. Смештен је у благој долини омеђеној шумовитим брежуљцима, десетак километара југоисточно од Крагујевца, наомак села Прњавор, Корман

5. Архитектура у Крагујевцу

5.1. Регентова кућа

У улици краља Александра И Карађорђевића, преко пута Саборне цркве, налази се кућа Алексе Обрадовића, дело крагујевачког архитекта Андреје Андрејевића. У време Првог светског рата у кући је живео и радио регент Александар Карађорђевић, па је зато позната под називом Регентова кућа. Изграђена је 1887. године у стилу академизма са богато украшеном фасадом. Испод кровног венца налази се богат фриз са мотивима флоре и фауне, а на кровном венцу се налазе две седеће људске фигуре које придржавају грб са иницијалима и годином градње и то представља најстарију сачувану примену људске фигуре у архитектури

5.2. Блок „Москва”

Зграда Москва, уз неколико суседних зграда, даје сецесијски тон читавом централном делу града. Био је то стил економског успона Србије, чија се отменост и данас препознаје. Од краја XIX и почетком XX века, у Крагујевцу настаје једна нова чаршија. У центру града, уместо трошних, приземних кућица подижу се нове зграде, зидане по европским узорима, под директним утицајем Беча и Пеште. Нове грађевине су најчешће на спрат, са посебно украшеним уличним фасадама, са китњастим украсним венцима под стрехом и око прозора. Трг Радомира Путника

5.3. Соколана и Стара радничка колонија

Индустријализација града и развој Војно – техничког завода највише су допринели изградњи јединственог индустријско „вртог насеља“ Стара радничка колонија. Јединствено у читавој Србији, ово насеље задовољавало је у сваком погледу потребе радника и њихових породица. Од бројних објеката изграђених за потребе становника, сачуван је дом за приредбе и фискултуру, познат под називом Соколана. На два паралелна јарбола и данас стоји табла са натписом „Радничка колонија артиљеријско техничког завода“ и украсним двоглавим орлом на врху. Соколана је изграђена од дрвета у духу енглеске архитектуре XIV века. Правоугаоног је облика, а фасада је рашчлањена дрвеним стубовима који са четворосливним кровом стрмог нагиба граде отворене тремове. На угловима су дрвене степенице које воде на спрат. На тргу испред, налази се споменик Краљу Александру I Карађорђевићу, као и музички павиљон. Налази се у улици Лазе Маринковића.

5.4. Зграда управе Војно техничког завода

Зграда се налази на десној обали Лепенице, у непосредној близини Старе цркве и зграде Старе скупштине. Грађена је 1926. године по белгијским пројектима, у франкофилском стилу „Школе лепих уметности“ (Ecole des beaux arts). Главна фасада окренута је ка центру града, а бочне стране ка фабричком кругу. Грађевина је једносратна, са истакнутим централним делом и дводелним стакленим вратима са металним орнаментима. Пиластри јонског неокласицизма красе предњу фасаду и балкон испред управникове канцеларије. Централни део засведен је куполом на којој се налази сат са скулптурама.

6. Институције културе

У граду постоји више институција од регионалног, па и од националног значаја, у области културе и уметничке делатности.

6.1. Народни музеј

Бука Караџића 1, тел. +381 34 33 33 12

Зачеци музеја у Крагујевцу могу се везати за више података из прве половине XIX века. Кнез Милош је почео да формира своју збирку слика јуна 1823. године када је добио на поклон прву уметничку слику. Данашњи Народни музеј у Крагујевцу основан је 1949. године.

Делатност музеја обавља се у објектима: Амиџин конак, Конак кнеза Михаила, Уметничка галерија, Кућа Љубице Филиповић, Кућа проте Милоја Барјактаревића, спомен куће у Дуленима и Грошници и Модерна галерија. Музеј поседује одељења за археологију, етнографију, историју Крагујевца и Шумадије и ликовну уметност.

6.2. Градска кућа (Кућа проте Милоја Барјактаровића)

Светозара Марковића 21, тел. +381 34 33 04 62

Стална изложбена поставка: Градски живот у Крагујевцу у другој половини XIX века

6.3. Музеј “Стара ливница”

Трг Тополиваца 4, тел. +381 34 33 77 86

Музеј Стара ливница је смештен у објекту некадашње Тополивнице из 1882. године. Основан је 1953. године. Музеј се налази у саставу фабрике Застава оружје. Зграда је историјски споменик и под заштитом је државе као културно добро. Поседује збирке оружја и опреме, машине и алата, архивске грађе, фотографија, ликовних предмета и збирку ордења, печата, пехара и медаља; заједно око 5800 предмета.

Стална поставка музеја прати историјат крагујевачке војне фабрике-од њеног оснивања 1853. године до 1973. године, којој је прикључена и изложба модернијег наоружања.

6.4. Музеј „21. октобар“

Десанкин венац бб, тел. +381 34 33 56 07, водичка служба 33 56 07

На улазу у Спомен парк подигнута је импозантна зграда Музеја “21. октобар” у чијој је архитектури наглашена симболика крагујевачке трагедије. Зидијући куле без прозора и врата, архитекта Иван Антић имао је намеру да покаже безизлазност ненаоружаних грађана испред митраљеских цеви. Црвена цигла асоцира на проливену крв, тридесет три куполе – на тридесет и три масовне гробнице, а провидне пирамиде од плексигласа на њиховим врховима представљају последњи поглед жртава уперен ка небу. Основа музеја је урађена у облику крста, општехришћанског симбола страдања. У музеју се чувају документи везани за 21.октобар 1941. године, од којих су најпотресније поруке стрељаних грађана написане у последњим тренуцима живота, предмети и фотографије нађене код њих.

6.5. Народна библиотека "Вук Караџић"

Др Зорана Ђинђића 10, тел. +381 34 30 01 60,

Основана је 1846. године као једно од најстаријих читалишта у Србији, по угледу на београдско. Иницијатива Јанка Шафарика предочена је кнезу Михаилу Обреновићу и он је потписао Указ о оснивању Јавне библиотеке 14. јуна 1866. године. Крај XX века Народна библиотека је обележила фондом од 271.610 публикација и са великим бројем организованих културно-образованих манифестација, као и сарадњом са културним институцијама општине, Републике и иностранства.

6.6. Студентски културни центар

Радоја Домановића 12, тел. +381 34 33 61 22 , тел/фах. +381 34 33 50 50

Основан је као израз жеље студената за изражавањем културних и креативних потреба и способности. Данас је прерастао ту намену и израстао у једну од најзначајнијих културних институција у граду, која се бави организацијом изложби, културних и поетских вечери, концерата као и издавачким радом.

6.7. Дом омладине

ул. Бранка Радичевића 1; тел. +381 34 302 428;

Дом омладине је институција која годинама организује рад бројних радионица (драмски студио, музика, акварел, карикатура, стрип, страни језици, шах). Омиљено је место окупљања младих, одржавања бројних квалитетних свирки, ликовних изложби, и место које је изнедрило бројне позоришне, филмске и музичке уметнике српске сцене.

6.8. Књажевско српски театар

Даничићева 3; тел. +381 34 33 58 23;

Поникло у време борбе за националну независност и у периоду када су постављени темељи културном животу у Србији, позориште у Крагујевцу делило је судбину свог народа, одржавајући континуитет преко разних дружина и позоришних формација. Обновљено после II светског рата, постало је најотворенија културна институција града чије се деловање осећало у ужој и широј средини.

6.9. Позориште за децу

Трг слободе 1; + 381 34 33 35 18;

Позориште је основано 2003. године. Омиљено је место најмлађих Крагујевчана. Иако једно од најмлађих позоришта те врсте у Србији, ужива велики углед како у земљи, тако и у иностранству. Организатор је луткарског фестивала „Златна искра“.

6.10. Модерна галерија

Налази се уз бочни део комплекса Робне куће “Београд”, од 1980.године је у саставу Народног музеја и у њој се организују тематске изложбе. Прва изложба је отворена марта 1978. године. До сада је организовано преко 500 изложби младих и афирмисаних уметника из земље и иностранства.

6.11. Галерија Мостови Балкана

Краља Петра I 16; тел. +381 34 33 84 51

Галерија представља један сегмент активности Спомен парка “Крагујевачки октобар”. Програмска концепција је усмерена превасходно ка томе да представи савремену ликовну уметност и најактуелнија дешавања, како на домаћој, тако и на иностраној уметничкој сцени.

6.12. Галерија Рима

Бранка Радичевића 20; тел. +381 36 63 96

Рима је по својој основној делатности изложбена галерија и њен рад се базира на представљању врхунских дела модерног и савременог сликарства. У својој збирци поседује радове значајних српских сликара и сликарских праваца прве половине XX века.

7. Биоскопи

„Cineplexх“ Крагујевац BIG FASHION – Булевар краљице Марије 56

8. Паркови

8.1. Велики или Горњи парк

Најомиљеније место за шетњу Крагујевчана свих генерација. Формиран је 1898. године и на свој 110 родјендан је потпуно реновиран.

Више од 10 хектара зеленила, густе крошње столетних стабала, обновљене пешачке стазе, новопостављене клупе су право место одмор, шетњу и опуштање. У средишњем делу се налази фонтана са Спомеником „Рањеник“.

8.2. Мали парк

Испред зграде тржнице, у централном делу комплекса „Милошевог венца“ налази се Мали парк. Парк је мале површине, али уређен, са цветним алејама и стазама. У његовом средишњем делу подигнут је Споменик Шумадинцима палим у устанцима и ратовима од 1804. до 1918. године.

8.3. Еко парк „Илина вода“

Парк „Илина вода“ је легат Светозара Андрејевића. Тестаментом је 1900. године парк предат на вечито уживање грађанима тадашње вароши. Последњих година овај простор је претворен у праву малу оазу. На површини од 7,15 хектара налазе се клупе, љуљшке, клацкалице и други реквизити, као и игралишта за кошарку и фудбал. Изграђена је фонтана са водопадом висине 3,5м и пет мини језера које повезује мали поток. Тренутно постоји мини зоо врт, који има око 100 ситних животиња, а у плану је његово проширење. Куриозитет у парку представља највећа скулптура Ускршњег јајета у Европи и друга у свету, висока преко 3 м.

8.4. Парк Језеро Бубањ

Мало је градова у свету који могу да се похвале језером које се налази такорећи у самом центру града. Језеро Бубањ је удаљено само један километар од строгог центра, а налази се на улазу у град из правца Баточине. Језеро Бубањ се простире на површини око 10 000 м², а просечна дубина му је око 1,5м. Идеално је место за одмор или шетњу поред воде. Око језера, у природном амбијенту постављене су клупе, а ту је и ресторан, са прелепом баштом.

9. Спортски објекти

Спорт у Крагујевцу има дугу традицију. Почео је да се развија средином XIX века увођењем гимнастике у гимназији, а крајем века у граду постоји неколико спортских друштава и клубова. У граду је 1903.године основан фудбалски клуб “Шумадија”, први фудбалски клуб у Србији. У граду постоји велики број мањих спортских објеката, сала, балон сала, стадиона и игралишта за различите врсте спортова. Највећим бројем спортских терена управља Спортски центар “Младост”

9.1. Спортска хала “Језеро“

Вишенаменска спортска дворана. Задовољава све услове и критеријуме за одржавање такмичења у кошарци, рукомету, одбојци, малом фудбалу, гимнастици. Гледалиште је капацитета 3.500 седишта. Хала садржи и модерне свлационице, теретану и сауну.

9.2. Спортска хала “Парк”

Налази се на простору Великог парка поред кошаркашког терена, Градског стадиона и Градских базена. Капацитет дворане је 600 места.

9.3. Градски стадион “Чика Дача”

Спортска површина главног фудбалског терена димензија је 105 x 68 метара, капацитет стадиона износи 14.700 седећих места. Стадион има 4 помоћна терена најквалитетније траве, пратеће просторе за фудбалске активности (свлационице, амбуланту, службене просторије, санитарни чвор). Атлетска тартан стаза изграђена 1997.године, једна је од репрезентативнијих у Србији.

9.4. Градски базени

У свом комплексу садрже олимпијски базен, базен за скокове, базен за непливаче и дечији базен. Олимпијски базен је осветљен, а у саставу базена раде и угоститељски објекти који су прилагођени посетиоцима.

10. Јавне институције

10.1. Скупштина града

Скупштина града је највиши орган Града који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и Статутом.

Трг слободе бој 3

10.2. Гадска управа града Крагујевца

- Градска управа за финансије - Трг слободе број 3
- Градска пореска управа – улица Бранка Радичевића број 9
- Градска управа за инвестиције – Трг Радомира Путника
- Градска управа за имовину – Трг Радомира Путника

- Градска управа за просторно планирање, урбанизам, изградњу и заштиту животне средине - Трг слободе број 3
- Градска управа за управљање пројектима, одрживи и равномерни развој - улица Николе Пашића 6/3
- Градска управа за опште и заједничке послове - Трг слободе број 3
- Градска управа за привреду - Трг слободе број 3
- Градска управа за ванпривредне делатности - Трг слободе број 3
- Градска управа за здравствену и социјалну заштиту - Трг слободе број 3
- Градска управа за комуналне и инспекцијске послове - Трг слободе број 3
- Градска управа за послове градоначелника и Градског већа – Трг слободе број 3
- Градска управа за јавне набавке - Трг слободе број 3
- Служба интерне ревизије и финансијске Контроле - Трг слободе број 3

10.3. Правосудни органи

- Привредни суд - улица Слободе број 4
- Основни суд – улица Слободе број 4
- Виши суд – улица Слободе број 4
- Апелациони суд – улица Слободе број 4
- Управни суд – улица Слободе број 4
- Прекршајни суд – улица Слободе број 4
- Јавно тужилаштво – улица Слободе број 4

10.4. Управни округ

Шумадијски управни округ - улица Саве Ковачевића 7

10.5. Министарство унутрашњих послова

Полицијска управа Крагујевац – Трг слободе број 3
 Станица саобраћајне полиције – улица Првослава Стојановића број 1
 Полицијска управа Пећ (у Крагујевцу) – улица Бранка Радичевића број 3
 МУП – Сектор унутрашње контроле полиције – улица Светозара Марковића бр 41

10.6. Агенција за привредне регистре

Улица Цара Лазара 15

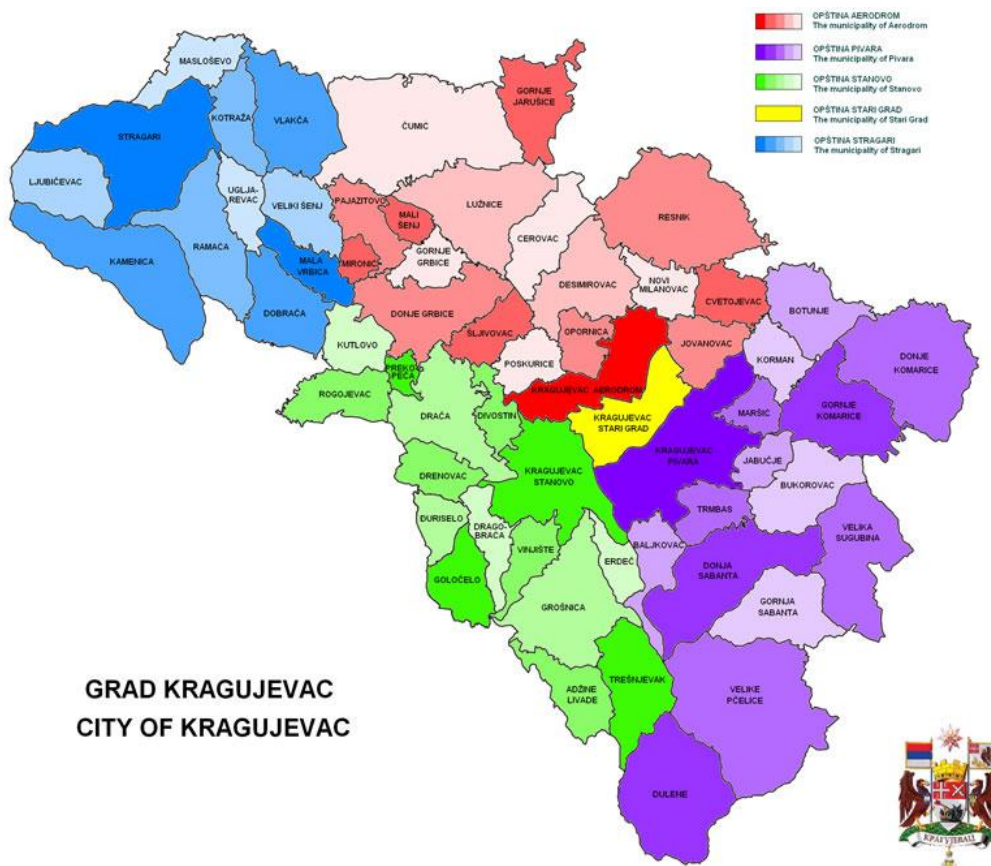
10.7. Пореска управа – Регионални центар Крагујевац

Улица 24. марта број 14

10.8. Јавна комунална предузећа и јавна предузећа

ЈКП ШУМАДИЈА	Индустријска 12
ЈКП Нискоградња	Кнеза Милоша 25
ЈП за изградњу града	Николе Пашића 6
ЈСП Крагујевац	Николе Пашића 2
ЈП СЦ Младост	Града Сирена 15
ЈП Градска стамбена агенција	Николе Пашића 6
Дирекција за урбанизам	Краља Петра I 23
Градска туристичка организација „Крагујевац“	Краља Александра I Карађорђевића 44
ДОО за туризам, угоститељство и сајамске манифестације ШУМАДИЈА САЈАМ	Саве Ковачевића бб
Градска агенција за саобраћај	Краља Петра I 17
ЈП Електрошумадија	Слободе 7
Енергетика доо	Николе Пашића 15
Установа за одмор и рекреацију Крагујевац	Др Зорана Ђинђића 7
Предузеће за путеве Крагујевац доо	Танаска Рајића 16

11. Месне заједнице

НАЗИВ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	ГОДИНА НАСТАНКА	АДРЕСА
ПРВИ МАЈ	1980	Светозара Марковића 76А
21. ОКТОБАР	1982	Копачичка 44
АЕРОДРОМ	1982	Незнаног јунака 17
БАГРЕМАР	1982	илинденска 20А
БЕЛОШЕВАЦ	1965	9. маја 80
ЦЕНТАР ГРАДА	1982	Партизанских курира 86
ЕРДОГЛИЈА	1965	Краља Александра И Карађорђевића 110
ГРОШНИЦА	1965	Октобарских жртава 208
ХЕРОЈ ФИЛИП КЉАЈИЋ		Кајмакчаланска 48
ИЛИЋЕВО	1974	19. октобра 77А
КОРИЋАНИ	1977	Краљевачког батаљона 296
ЛЕПЕНИЦА	1971	Микуше Гајевића 2
МАЛЕ ПЧЕЛИЦЕ Ново насеље	1979	Краљевачког батаљона 149
МАРШИЋ	1974	Др Драгише Мишовића 34
БРЕСНИЦА	1973	Др Живка Топаловића 2
ПАЛИЛУЛА	1965	Ратинчева 2
ПЕТРОВАЦ	1980	Душана Ђорђевића 3
ПИВАРА	1958	Косовска 19
СТАНОВО	1965	Краљевачког батаљона 26
СТАРА РАДНИЧКА КОЛОНИЈА	1965	Димитрија Туцовића 26
СУШИЦА	1965	Балканска 2
УГЉЕШНИЦА	1987	Косовских божура 3а
ВАШАРИШТЕ	1974	Војводе Путника 45
ВЕЛИКО ПОЉЕ	1978	Октобарских жртава 1
ВИНОГРАДИ	1989	Седам секретара СКОЈ-а 15
ШУМАРИЦЕ	1978	Горњомилановачка 41
ДРАГОБРАЋА	1976	Драгобраћа бб
РОГОЈЕВАЦ	1964	Рогојевац бб
ПОСКУРИЦЕ	1965	Поскурице бб
ШЉИВОВАЦ	1965	Шљивовац бб
ДРАЧА	1965	Драча бб
ПРЕКОПАЧА	1965	Прекопача бб
ДИВОСТИН	1965	Довостин бб
КУТЛОВО	1972	Кутлово бб
ДОБРАЧА	1965	Добрача бб
КАМЕНИЦАА	1965	Каменица бб
УГЉАРЕВАЦ	1965	Угљаревац бб
РАМАЋА	1965	Рамаћа бб
МАЛА ВРБИЦА	1965	Мала Врбица бб
СТРАГАРИ	1965	Жике пинтера а бб
МАСЛАШЕВО	1965	Маслашево бб
ВЛАКЧА		Влакча бб
ПАЈАЗИТОВО	1965	Пајазитово бб

ВЕЛИКИ ШЕЊ	1965	Велики Шењ бб
ГОРЊЕ ГРБИЦЕ	1978	Горње Грбице бб
ДОЊЕ ГРБИЦЕ	1965	Доње Грбице бб
СЕЛИШТЕ	1982	Доње Грбице (селиште) бб
ОПОРНИЦА	1965	Опорница бб
НОВИ МИЛАНОВАЦ	1965	Нови Милановац бб
ДЕСИМИРОВАЦ	1965	Десимиrowaц бб
ГОРЊЕ ЈАРУШИЦЕ	1965	Горње јарушице бб
РЕСНИК	1957	Ресник бб
ЦВЕТОЈЕВАЦ	1965	Цветојевац бб
ДОЊЕ КОМАРИЦЕ	1970	Доње Коморице бб
ЈОВАНОВАЦ	1965	Јовановац бб
ГОРЊЕ КОМАРИЦЕ	1970	Горње Коморице бб
МАЛЕ ПЧЕЛИЦЕ	1987	Задругарска 2
ЧУМИЋ	1965	Чумић бб
ЖДРАЉИЦА	1967	Радовањска 12
КОРМАН	1965	Корман бб
БОТУЊЕ	1965	Ботуње бб
ЦЕРОВАЦ	1965	Церовац бб
ЛУЖНИЦЕ	1965	Лужнице бб
ДУЛЕНЕ	1967	Дулене бб
ВЕЛИКЕ ПЧЕЛИЦЕ	1966	Велике Пчелице бб
ТЕФЕРИЧ	1966	Теферич бб
ТРМБАС	1974	Трмбас бб
ГОРЊА САБАНТА	1967	Горња Сабаната бб
ВЕЛИКА СУГУБИНА	1967	Велика Сугубина бб
ВИЊИШТЕ	1965	Вињиште бб
АЦИИНЕ ЛИВАДЕ	1987	Ацине ливаде бб
ДОЊА САБАНТА	1965	Доња Сабанта бб
ДРЕНОВАЦ	1977	Дреновац бб
БУКОРОВАЦ	1965	Букуровац бб

12. Здравство

У граду као регионалном здравственом центру постоје високо организоване здравствене установе које по свом значају представљају стуб здравствене заштите Шумадијског округа и шире.

Носиоци здравствене заштите у граду су:

- Клинички центар,
- Дом здравља Крагујевац,
- Завод за стоматологију,
- Завод за хитну помоћ,
- Институт за јавно здравље,
- "Апотека" Крагујевац,
- Застава - Завод за здравствену заштиту радника,
- Црвени крст Крагујевац

Примарна здравствена заштита, која становништву Крагујевца и околине, пружа превентивну заштиту, лечење у општој пракси и прегледе жена и деце организована је кроз рад Дома здравља, који у свом саставу има развијену мрежу здравствених станица и здравствених амбуланти.

12.1. Болнице, домови здравља и амбуланте

Назив	Улица
Институт за јавно здравља Крагујевац	Николе Пашића 1
Клиничко болнички центар	Змај Јовина 30
Дом здравља Крагујевац	Краља Милутина 1
Здравствена станица 1	Радоја Домановића 4
Здравствена станица 2	Ратинчева 2
Здравствена станица 3	Цара Душана 3
Здравствена станица 4	Светозара Марковића 23
Здравствена станица 5	Чиче од Романије 1
Огранак Станово	Краља Милутина 1
Огранак Бресница	Чегарска 2
Дечији диспансер- Аеродром	Светогорска бб
Амбуланта Аеродром-гинекологија	Светогорска бб
Школски диспансер- Аеродром	Светогорска бб
Служба кућног лечења	Краља Милутина бб
Диспансер за плућне болести	Змај Јовина бб
Диспансер за жене	Светозара Марковића бб
Здравствена станица 4	Николе Пашића 1
Хитна помоћ	Слободе бб
Интернистички диспансер	Змај Јовина 30
Студентска поликлиника	Чиче од Романије 1
Школски диспансер	Светозара Марковића 23
Служба за помоћ старима у кући	Радоја Домановића 6
Застава завод за здравствену заштиту радника	Др. Михајло Марковић 1
Амбуланта Ресник	Ресник бб
Амбуланта Чумић	Чумић бб
Амбуланта Ердеч	Ердеч бб
Амбуланта Г. Сабанта	Горња Сабанта бб
Амбуланта Г. Грбице	Горње Грбице бб
Амбуланта Г. Јарушице	Горње Јарушице бб
Амбуланта Г. Комарице	Горње Комарице бб
Амбуланта Грошница	Грошница бб
Амбуланта Лужнице	Лужнице бб
Амбуланта Илићево	Илићево бб

12.2. Установе социјалне заштите

Назив	Улица
Центар за социјални рад Солидарност	Светозара Марковића 43
Друштво за целебралну и дечију парализу Шумадије Крагујевац	Саве Ковачевића 24Б

Геронтолошки центар	Краља Милана ИВ 90
Међуопштинска организација цивилних инвалида рата	Саве Ковачевића 2
Међуопштинска организација глувих	Јована Петровића Ковача 1
Савез инвалида рада	Кнеза Милоша 4
Завод за збрињавање одраслих лица	Љубомира Јовановића 44а

12.3. Хуманитарне и невладине организације

Назив	Улица
Црвени крст Крагујевац	Светозара Марковића 7
Друштво мултипле склерозе	Првослава Стојановић 8
Нови пут хуманитарно удружење	Кнеза Михаила 114

13. Образовање

Динамичан привредни развој у претходном периоду условио је развој образовних институција. Основно образовање је организовано у 22 основне школе. Крагујевац је центар средњег образовања шумадијског округа.

13.1. Предшколске установе и вртићи

Назив	Адреса
Установа за децу Нада Наумовић	Саве Ковачевића 30
ПУ Ризница Цицибан	Кнеза Милоша бб
ПУ Јасле Црвенкапа	Светозара Марковића бб
ПУ Бамби	Саве Ковачевића 30
ПУ Колибри	Јосифа Шнерсона бб
ПУ Лане	Црвене заставе бб
ПУ Лептирић	Карађорђева 22
ПУ Наша Радост	Милована Гушића 14
ПУ Невен	Радомира Бугарског бб
ПУ Полетарац	Незнаног јунака бб
ПУ Зека	Сутјеска

13.2. Основне школе

Назив	Адреса
Музичка школа Др Милоје Милојевић	Кнеза Милоша 5
ОШ Мирко Јовановић	Незнаног јунака 8
ОШ Вук Стефановић Караџић	Чегарска 3
ОШ 11. Октобар	Чумић бб
ОШ 19. Октобар	Ботуње бб
ОШ 19. Октобар	Доње Комарице бб
ОШ 19. Октобар	Маршић бб
ОШ 19. Октобар	Корман бб
ОШ 21. Октобар	Милована Глишића 13
ОШ 21. Октобар	Рогојевац бб
ОШ Доситеј Обрадовић	Партизанских курира бб
ОШ Драгиша Луковић Шпанац	9. Мај 110

ОШ Драгиша Луковић Шпанац	ДОња Сабанта бб
ОШ Драгиша Михајловић	Радована Мићовића бб
ОШ Ђуре Јакшића	Горње Комарице бб
ОШ Ђуре Јакшића	Кајмакчаланска 59
ОШ Јован Поповић	Краља Милана ИВ 14
Ош Јулијана Ћатић	Страгари бб
ОШ Милоје Симовић	Драгобраћа бб
ОШ Милоје Симовић	Голочело бб
ОШ Милутин и Драгиња Тодоровић	Саве Немањића 2
ОШ Мома Станојловић	Кнеза Михаила 40
ОШ Наталија Нана Недељковић	Брионска бб
ОШ Радоје Домановић	Светозара Марковића 13
ОШ Сретен Младеновић	Десимировац бб
ОШ Сретен Младеновић	Горње Јарушице
ОШ Сретен Младеновић	Лушнице бб
ОШ Сретен Младеновић	Нови Милановац бб
ОШ Сретен Младеновић	Пајазитово бб
ОШ Сретен Младеновић	Ресник бб
ОШ Станислав Сремчевић	Лазе Маринковића 54
ОШ Свети Сава	Букурешка бб
ОШ Светозар Марковић	Горња Сабанта бб
ОШ Светозар Марковић	Јовановац бб
ОШ Светозар Марковић	Кумановска 3
ОШ Светозар Марковић	Велике Пчелице бб
ОШ Трећи Крагујевачки Батаљон	Јесењинова 17
ОШ Велика Сугубина	Велика Сугубина
ОШ Вук Караџић	Букоровац бб
ОШ Живадинка Дивац	Краља Милутина бб

13.3. У граду постоје и три специјалне школе за образовање:

Специјална школа Драгољуб Божовић Жућа	Божане Прпић бб
Школа за основнообразовање Вукашин Марковић	Јанка Веселиновића бб
Школа за основно образовање глуве деце	Старине Новака 33

13.4. Средње школе

Назив	Улица
Друга крагујевачка гимназија	Ђуре Пуцара Старог 2
Друга техничка школа	Косовска 8
Економска школа	Радоја Домановића 6
Медицинска школа Сестре Нинковић	Радоја Домановића 2
Прва крагујевачка гимназија	Даничићева 1
Прва техничка школа	Радоја Домановића 8
Политехничка школа Крагујевац	Косовска 8
Трговинско угоститељска школа Тоза Драговић	Саве Ковачевића 25
Застава запошљавање и образовање доо	Трг тополиваца 4

14. Високо школство-Универзитет

Универзитет у Крагујевцу је самостална високошколска установа, чији је оснивач Република Србија.

Универзитет је основан 21. маја 1976. године, али су прве високошколске институције у Крагујевцу почеле са радом 1960. године, као одељења београдских факултета. Корени Универзитета у Крагујевцу и високог школства у Србији сежу до далеке 1838. године, када су у Крагујевцу, тада престоном граду обновљене Србије, никле прве просветне, културне и привредне институције и основана прва високошколска институција - Лицеј Кнежевине Србије - који је 1841. године пресељен у Београд и прерастао у Универзитет у Београду. При изради концепције Универзитета усвојен је модел разуђеног универзитета, који се развија на принципу децентрализације, а према потребама привреде и друштвених делатности Шумадије и Поморавља, подручја које има око 600 000 становника.

14.1. Факултети, универзитети и високе школе

Назив	Улица
Економски факултет	Ђуре Пуцара Старог 3
Факултет примењене уметности	Сестре Јањић 6
Филолошки-уметнички факултет	Јована Цвијића бб
Машински факултет	Сестре Јањић 6
Медицински факултет	Светозара Марковића 69
Правни факултет универзитет	Јована Цвијића 1
Природно математички факултет	Радоја Домановића 12
Раднички универзитет	Трг слободе 1
Универзитет у Крагујевцу	Јована Цвијића бб
Висока школа струковних студија Крагујевац	Косовска 8

Поред тога, у саставу Универзитета у Крагујевцу су: Универзитетски рачунарски центар, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Крагујевцу, Центар за интердисциплинарни и мултидисциплинарни студије и истраживања и Центар за развој каријере и саветовање студената.

14.2. Домови ученика и студената

Назив	Улица
Дом ученика средњих школа	Саве Ковачевића број 23
Студентски центар Крагујевац	Радоја Домановића број 1
Дом ученика „Сестре Нинковић“	Радоја Домановића број 2

15. Медијске куће

Прве новине у Србији , уз благослов кнеза Милоша Обреновића, угледале су "светло дана" 5.јануара 1834.године у Крагујевцу, под називом НОВИНЕ СРБСКЕ . И тако "Србија и издавање новина у среди својој доживи, који никад досад није било...", а Крагујевац, прва престоница модерне Србије , постаде "колевка српске штампе". Иако неписмен, својом сељачком бистрином, препреденошћу и упорношћу, кнез Милош је сматрао да треба одговорити потреби да се на неки начин сазнају најновије вести из земље и иностранства на веродостојан начин. И поред тога, Милош је саветовао свог уредника да би боље било, да се у новинама пише о томе шта се дешава ван Србије, јер рекао је "Паметни новинари о својој држави мало пишу".

Град Крагујевац је оснивач градске телевизијско - информативне куће (РТК). Јавно предузеће РТК бави се радио - телевизијском делатношћу и у свом саставу има Телевизију и Радио

У Крагујевцу функционише велики број приватних радио и телевизијских станица, неке од њих су:

- Телевизија Канал 9 – улица Милоја Павловића 8
- Радио телевизија Крагујевац - улица Бранка Радичевића 9
- Радио Златоусти - улица краљ Александра I Карађорђевића број 69
- Радио Бис – улица Даничићева 17
- Радио Браво- улица краљ Александра I Карађорђевића број 102
- Радио Стари Град - улица краљ Александра I Карађорђевића број 102
- Недељни информативни лист "Светлост" – улица Бранка Радичевића 9
- Недељне новине Крагујевачке Часопис за књижевност, уметност и културу "Кораци"
- „Шумадијапрес" – улица краљ Александра I Карађорђевића број 25

16. Мегамаркети и шопинг центри

Метро Cash & Carry - Лепенички булевар број 1а

Крагујевац Плаза – Булевар краљице Марије број 56

Темпо Центар Крагујевац – угао улица Саве Ковачевића и Миодрага Влајића Шуке

Рода Центар Крагујевац – улица Саве Ковачевића 48а

Дис маркет Крагујевац – Јосифа Шнерсона бб

LIDL - Саве Ковачевића 50 (Центар) и Краљевачког батаљона 42 (Станово)

IDEA - Булевар краљице Марије 56 (Плаза центар), Светогорска бб (Аеродром)

ТПЦ Раднички Крагујевац – 27.Марта 19

ТПЦ City passage - Кнегиње Љубице или Краља Петра I

ТЦ Шумадија - Милоја Павловића 9

ТЦ Ђурђев сокак - Милоја Павловића 12

17. Хотели и апартмани

Хотел Зеленгора – Бранка Радичевића број 22

Хотел Три О – Војислава Калановића број 3

Хотел Вива – Војводе Мишића број 1

Хотел Лама – Београдска број 75

Хотел Анђелика – Луја Пастера број 13
Хотел Крагујевац – Краља Петра I број 18
Хотел Шумарице хотел – Десанкин венац бб
Хотел Женева – Луја Пастера број 19
Хотел Стари Град – Карађорђева број 10
Хотел Радовић – Горњомилановачка број 54
Хотел Ема – Јанка Веселиновића број 91
Хотел Лазаревић – Краља Петра I број 29А
Хотел Женева Лукс – Слободе бб
Хотел President De Luxe – Јанка Веселиновића број 52
Хотел Desenzano del Garda – Јанка Веселиновића број 2
Хотел Роуал Club– Гружанска број 17
Апартмани Ф Крагујевац – Милице Миљковић број 4
Апартмани Sky – Краља Александра I Крађорђевића број 51
Вила Амазон – Цетињска број 11
Лух апартмани Маестро – Његошева број 10
Апартмани Делта – Воје Радића број 5
Апартмани Центар КГ – Цетињска број 8
Апартмани Парадисос - Краља Александра I Крађорђевића број 122
Апартмани Олимпик – Карађорђева
Lux Place Апартмани – Бранка Радичевића број 10

ПРОГРАМ

за полагање испита о познавању града Крагујевца и прописа из области такси превоза

I. Познавање града Крагујевца

- објекти републичких и градских органа и организација,
- објекти градских управа, посебних организација и служби,
- седишта јавних комуналних и других јавних предузећа,
- објекти Универзитетског клиничког центра, Ургентног центра, Хитне помоћи, Дома здравља, амбуланте и друге здравствене установе,
- објекти образовања (објекти предшколских установа, основне и средње школе, факултети),
- хотели и значајнији угоститељски објекти,
- седиште установа културе и спортских центара (позоришта, музеји, галерије, биоскопи, спортски објекти и др.),
- историјски и културни споменици,
- значајнији привредни, финансијски и трговински објекти и тржни центри,
- верско-црквени објекти (цркве, манастири, гробља и др.),
- саобраћајни објекти (мостови, јавна паркиралишта и др.) и
- ауто-мото друштва и ауто сервиси.

II. Познавање прописа којима се уређује такси превоз

1. Закон о превозу путника у друмском саобраћају

- поглавље I Уводне одредбе
- поглавље IV Домаћи превоз
- поглавље VII Инспекцијски надзор
- поглавље VIII Казнене одредбе

2. Закон о безбедности саобраћаја на путевима

- поглавље I Основне одредбе

- поглавље II Основна начела безбедности саобраћаја на путевима
- поглавље IV Правила саобраћаја
- поглавље VII Саобраћајна сигнализација
- поглавље X Дужности учесника у саобраћају у случају саобраћајне незгоде
- поглавље XI Возачи
- 3. Закон о привредним друштвима**
- Део други - Предузетник
- 4. Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре**
- поглавље I Основне одредбе
- поглавље II Поступак регистрације
- поглавље IV Ништавост регистрације оснивања привредног друштва и предузетника
- 5. Одлука о такси превозу**
- 6. Одлука о јавним паркиралиштима**
- поглавље I Уводне одредбе
- поглавље II Јавна паркиралишта
- поглавље III Управљање јавним паркиралиштима
- 7. Одлука о техничком регулисању саобраћаја**

Литература:

<http://www.kragujevac.rs/>

<http://www.gtokg.org.rs/>